

Nr 378.

Av herr Holmgren, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 20, angående försvarsväsendets ordnande.

I sin proposition nr 20 till innevarande års riksdag framlägger Kungl. Maj:t icke något förslag till flottplan, utan hänvisas denna fråga till utredning. På grund härav utgör regeringsförslaget i själva verket för flottans vidkommande ett provisorium, som tydligtvis ej bör avses att förbliva gällande längre, än till dess en flottplan hunnit bliva utarbetad och antagen såsom grund för en mera definitiv organisation. I anslutning härtill utgår propositionen — i huvudsaklig överensstämmelse med försvarsrevisionens förslag — från, att organisationen tills vidare bygges på det nuvarande fartygsbeståndet.

För vidmakthållande av fartygsbeståndet under de närmaste åren beräknar regeringen därvid ett anslag av 40 mill. kronor, varav föreslås skola utgå 3,5 mill. under nu instundande budgetår, under det att återstoden förutsättes skola fördelas med 9,125 mill. kronor under därpå följande fyra budgetår. Vid utformandet av försvarsorganisationen, vilken i allt övrigt avses att träda i kraft under det första av sistnämnda fyra budgetår, har regeringen sålunda utgått från, att kostnaderna för denna organisation skola inrymma ett årligt belopp — åtminstone för de nämnda fyra åren — av 9,125 mill. kronor för ersättningsbyggnader.

Då försvarsorganisationen i dess helhet givetvis avses att äga bestånd längre tid än sagda fyra år och kostnaderna för densamma i allt, som icke beror av ersättningsbyggnadsplanen, därvid också kunna förväntas förbliva i stort sett oförändrade, är det följaktligen av största vikt att klarlägga, huru med avseende på fartygsbeståndets vidmakthållande förhållandena komma att gestalta sig även efter utgången av den byggnadsperiod, som förutsättes i regeringens förslag. För att vinna full klarhet över huru förhållandena gestalta sig, är det då givetvis erforderligt att utsträcka undersökningen till den tidpunkt, då hela det nuvarande fartygsbeståndet inom kustflottan måste vara ersatt, vilket inträffar år 1941.

Det antal fartyg, som år efter år kommer att intill sagda tid förefinnas inom varje fartygslag, bliver naturligtvis beroende av huru ersättningsbyggnadsanslaget i detalj fördelas inom varje byggnadsperiod. Utgår man emellertid med Kungl. Maj:t från, att ersättningsbyggnaden tills vidare skall

omfatta endast torpedfartyg, samt att den skall utföras med nuvarande typer eller, där nya sådana av Kungl. Maj:t föreslås, med dylika, samt antager man, med Kungl. Maj:t, att en minskning i byggnadspriserna med 5 % kan beräknas, erhålles följande resultat.

Under de nu närmaste följande tio åren erfordras en ersättningsbyggnad av 8 jagare och 10 torpedundervattensbåtar, 16 st. 1. kl. och 9 st. 2. kl. torpedbåtar samt 2 motortorpedbåtar för att beståndet av torpedfartyg skall vidmakthållas. Härtill åtgår en summa av 112 mill. kronor, eller sålunda i medeltal en årskvot av 11,2 mill. kr. Med en kvot av 9,1 mill. kr. kan således icke torpedfartygsbeståndet vidmakthållas. Skall det, som därvid kommer att brista, återvinnas under de fem följande åren, måste under dem utgå 72 mill. kr., vilket sålunda giver en årskvot för dessa fem år av 15,4 mill. kronor enbart för torpedfartyg. Under samma period erfordras för minfartygens vidmakthållande 4,5 mill. kronor, vilket giver en ökning i årskvoten med 0,9 mill. kronor varigenom sålunda årskvoten stiger till 16,3 mill. kronor.

Någon som helst ersättning av artillerifartyg har då likväl icke kunnat påbörjas. Redan nu är emellertid denna så eftersatt, att år 1927 samtliga i kustflottan ingående artillerifartyg utom de tre av Sveriges typ passerat tidsgränsen för tjänst i kustflottan. Detta inträffar för ett av Sverigetypens fartyg år 1937 och för de övriga år 1941. Om ersättningsbyggnaden av artillerifartyg icke påbörjas, förrän efter utgången av ovannämnda tioårsperiod, d. v. s. år 1934, bliver följden, dels att kustflottan under tiden från 1927 till 1937, då de första ersättningsfartygen i så fall kunna beräknas färdiga, endast kommer att omfatta trenne icke överåriga artillerifartyg, och dels att ersättningen av samtliga i kustflottan ingående sex pansarbåtar och pansarkryssaren Fylgia måste sammanträngas på de följande sju åren, för att beståndet skall hinna ersättas till år 1941. Detta innebär sålunda för artillerifartyg en årskvot, lika med kostnaden för ett helt dylikt fartyg, att utgå vid sidan av den för torped- och minfartygens vidmakthållande erforderliga kvoten. Det torde vara mer än sannolikt, att budgeten icke förmår bära en sådan belastning.

Den grundläggande anledningen härtill är, att den för ersättningsbyggnaden beräknade summan, 40 mill. kronor, föreslås att fördelas på ett så stort antal budgetår som fem, inberäknat det nu instundande (1924—25), varigenom allt fortfarande och under lång tid framåt en årskvot skulle komma att utgå, som icke motsvarar behovet. En beräkning av den verkliga medelkostnaden för vidmakthållande av den i regeringspropositionen förutsatta flottans fartygsbestånd med fartyg av nuvarande typer giver nämligen såsom resultat en årskvot av omkring 15 mill. kronor.

I regeringspropositionen framhålles, att för flottan materielen är den dominerande faktorn. Detta är riktigt. Kring fartygsbeståndets storlek och beskaffenhet röra sig alla de övriga problemen: kadrernas storlek och

sammansättning, krigsberedskapens och övningarnas omfattning, utbildningens organisation, örlogsstationernas beskaflenhet, förrådens storlek m. m., varför också kostnaden för alla dessa organisationer i det väsentliga stå i sammanhang med fartygsbeståndet. Den grundläggande faktorn i en sjöförsvarsorganisation är sålunda fartygsbeståndets storlek och beskaflenhet, och upprätthållandet av fartygsbeståndet är den primära förutsättningen för organisationens brukbarhet. Men fartygsbeståndet kan icke upprätthållas, utan att ersättningsbyggnader i rätt tid utföras, och detta kan icke ske, utan att de för byggnaderna verkligen erforderliga medlen ställas till förfogande och fördelas i någorlunda jämna årskvoter.

Härutinnan är emellertid propositionen icke konsekvent, och den hade varit fullt följdriktig, endast under förutsättning, att den inrymt en årskvot för ersättningsbyggnad av omkring 15 mill. kronor om året i stället för såsom nu i själva verket endast 8. Med denna ringa kvot kan då också i längden naturligtvis endast vidmakthållas ungefär halva fartygsbeståndet.

För att därför flottan verkligen skall kunna vidmakthållas vid en storlek, som motsvarar det nuvarande beståndet, under vilket det enligt mitt förmenande icke är möjligt att gå, är det oundvikligt, att redan nu årskvoten för ersättningsbyggnaden beräknas väsentligt högre än vad som gjorts i propositionen. Intill dess en flottplan må bliva utarbetad och antagen synes därvid det riktiga vara, att den årskvot av 15 mill. kronor anslås, som motsvarar kostnaden för ersättning av det nuvarande fartygsbeståndet, alldenstund varje årskvot, som understiger denna, uppenbarligen ej kan medgiva fartygsbeståndets vidmakthållande.

Då vidare färdigställandet av det ersättningsbyggnadsprogram, som av Kungl. Maj:t föreslagits, med all säkerhet icke erfordrar så lång tid, som i propositionen förutsatts, nämligen till sommaren 1929, samt då redan dessförinnan dels såväl en fullständig sådan givetvis bör hava kunnat utarbetas som även erforderliga prov fullföljts med sådana typer, som representera inom svenska flottan helt nya fartygsslag, såsom den minläggande undervattensbåten, synes oss ingen anledning föreligga, att bestämma en så lång period som fem år för den nu avsedda ersättningsbyggnaden, utan synes oss denna period väl kunna förkortas till fyra år, d. v. s. omfattande perioden 1924—28.

Under antagande att för innevarande budgetår kommer att beviljas en summa av 3,5 mill. kronor för inledande av ersättningsbyggnaden skulle sålunda för vart och ett av följande trenne budgetår stå till förfogande en summa av 15 mill. kronor, i vilket fall för hela programmets genomförande skulle bliva disponibla 48,5 mill. kronor. Med beräkning av 5 % för fallande priser skulle för denna summa kunna anskaffas utöver av regeringen föreslagna

- 4 jagare
 - 3 torpedundervattensbåtar och
 - 2 motortorpedbåtar
- antingen
- 2 minundervattensbåtar
- eller exempelvis
- 8 undervattensbåtjagare och
 - 8 motortorpedbåtar.

Enligt vad jag inhämtat uppgår anskaffningskostnaden för en minläggande undervattensbåt till 4,5 mill. kr., för en undervattensbåtjagare till 0,8 mill. kr. och för en motortorpedbåt till 0,31 mill. kr.

I anslutning till vad ovan framhållits får jag hemställa om sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 20,

att riksdagen för sin del ville besluta följande lydelse av vad som i propositionen nr 20 sid 746 säges under sjöförsvaret, I. Flottan, A. Sjökrigsmaterielen punkt a), nämligen:

»Under tiden 1924—28 skall ersättningsbyggnad av krigsfartygsmateriel äga rum, omfattande fyra jagare, tre torpedundervattensbåtar och två motortorpedbåtar samt därutöver minundervattensbåtar, undervattensbåtjagare eller motortorpedbåtar till ett antal som motsvarar kostnaden för två minundervattensbåtar; skolande den närmare fördelningen av sistnämnda byggnader bestämmas med hänsyn till erfarenheten från de försök som förväntas komma till utförande med minundervattensbåten »Valen» och med de motortorpedbåtar, som omedelbart böra anskaffas.»

Stockholm den 26 februari 1924.

Bj. Holmgren.